

A felsoroltak csak a leggyakoribb gátlásos jelenségeket érintik. A javasolt módszerek a mozgástanításnak általam alkalmazott formái, melyek némileg megkönnyítik a gyermeknek a normális mozgáshoz való eljutását.

Bizonyosan tudom, hogy még sok más út is lehet célravezető és eredményes. Csupán arra kell vigyáznunk, hogy csak olyan módszereket alkalmazzunk, melyek természetesek, nem keltenek újabb bonyodalmat és nem növelik a veszélyeket. A pedagógusnak a helyi viszonyok felméréseivel kell kialakítania a vezető módszertani szempontokat. Különösen kell figyelnie bizonyos alapvető mozzanatokra. Ezek: A helyes kiválasztás, a gyermek személyiségének ismerete, a mozgásgátlás pontos felmérése. A tanítás folyamán türelem, fokozatosság, játékoság a vezető elvek, miközben a gyermek és oktatója között igen szoros barátságnak és bizalomnak kell kifejlődnie. A mozgásgátlások feloldásának sikeréhez szükséges a gyermek akarata, a szülők helyes állásfoglalása, valamint a jól irányított iskolatársak segítsége is. Ehhez járul még, a pedagógus szakismerete, helyesen alkalmazott módszere, mely feltétlenül meghozza a kívánt eredményt.

IRODALOM:

Dr. Kardos Lajos: Általános pszichológia. Tankönyvkiadó, Bp. 1965.

Dr. Bartha Lajos—Szilágyi Lilla: Psychológiai alapfogalmak kis enciklopédiája. Tankönyvkiadó, Bp. 1966.

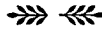
Büchler Róbert: Az emberi mozgás. Sport K. 1962. Bp.

Nyíró Gyula: Psychiatria. Medicina. Bp. 1961.

Bálint: Az élettan tankönyve. Medicina. Bp. 1963.

Gegesi—Kiss Pál: Gyermekpsychológia.

Klinikai Psychológia. Medicina. 1966. Bp.

BAGDY LÁSZLÓNÉ

(Debrecen, Tanítóképző Intézet)

A gyermeki aktivitást elősegítő és gátló tényezők egy alsó tagozatban tartott testnevelési óra keretében

Tanítási anyag:

- a) Kislabdahajítás távolba, helyből
- b) Kiszorító című játék

Oktatási cél:

A törzsfordítás tudatosítása hajító mozgásban és teljes technikával oktattott és gyakorolt mozdulat alkalmazása változatos körülmények között.

Nevelési cél:

A közösséggel szemben való felelősségérzet.

Osztály:

4. osztály

Idő:

május

Óratípus:

Gyakorló óra

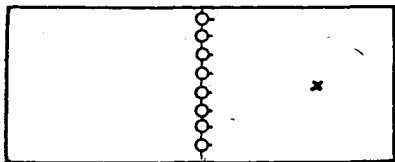
Előzetesen ismert mozgások:

- a) Kislabda fogása három ujjal, váll fölötti dobás — a dobókarral ellentétes váll a dobás irányába fordulva, oldalterpesz.
- b) A különböző labdadobások és elkapások ismerete, a Kiszorító című játék szabályainak ismerete.

Az órán kialakítandó új mozgások:

- a) Harántterpeszből történő testsúly áthelyezéssel, a törzs erőteljes berántásának illetve fordításának alkalmazásával a szer elindításának gyorsítása, s ezáltal a távolság növelése.
- b) A törzsfordítás alkalmazása dobás közben változatos körülmények között.

I. Bevezető rész:

1. Sorakozó — jelentés — üdvözlés.

Megteremteni a rendben megnyilvánuló szervezettséget.

2. Anyagközlés.

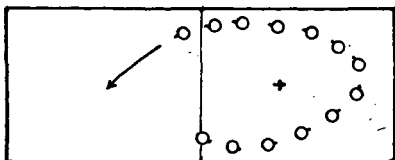
Érdeklődés felkeltése. Az aktivizálás érdekében a tanulókat az új anyag elsajátítására ösztönözzük. Ezért fontos, hogy a tanulók érdeklődését értelmi, érzelmi, akarati síkon mozgósítsuk.

Az anyagközlés megfogalmazására nagy gondot kell fordítani a testnevelésben. Ha az anyagközlés csak ennyi: „Ma kislabdahajítás lesz az anyag, utána játszunk Kiszorítót”, — ez túlságosan tág meghatározás. Jobb a feladatkitűzés akkor, ha konkrétan fogalmazunk: „Ma a kislabdahajításban egy olyan új mozzanatot tanulunk, melyet ha jól elsajátítok, jobb eredményt érhetek el!” — A játékkal kapcsolatosan: „Ha a labdahajításban elsajátított új mozzanatot a játékban is alkalmazzátok, akkor hamarabb szerezték gólt csapatotoknak.”

3. Járás körülvonulással balra: közben

Élettanilag elő kell készíteni a tanulók szervezetét a nagy megterheléssel járó munkához.

— jobb kar magastartásban, bal kar hátsó részűtos mélytartásban, karhúzás kétszer hátra, kartartáscsere.

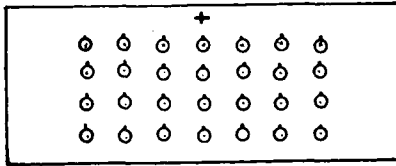

E mozgások végrehajtásánál fel kell hívni a tanulók figyelmét, hogy az eredményesebb dobás érdekében szükségük van a vállízület beemelegítésére (*tudatosítás*), tehát a lazító jellegű mozgást ennek tudatában végezzék.

— lassú iramú futás;
— járás: közben kettős, majd négyes oszlop kialakítása fejlődéssel.

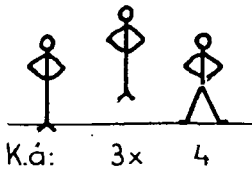
II. Előkészítő rész:

Együttes osztályfoglalkozás.

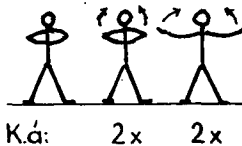
Határozott formához kötött szabadgyakorlatok:

1. gyak.:

Kiinduló állás: szögállás — csípőre tartás.
1—3. ü: szökdelés 3x helyben, páros lábon,
4. ü: ugrás terpeszállásba, karlendítéssel oldalsó középtartás.

2. gyak.:

Kiinduló állás: terpeszállás — csípőre tartás.
1—2. ü: könyökhúzás hátra 2x, 3—4. ü: kar-

Az előkészítő részben a tantervi célok és követelmények megvalósítását azzal szolgáljuk közvetlenül, hogy fejlesztjük az óra feladatát adó mozgások végrehajtásához szükséges sajtós szervi és lelki tulajdonságokat, valamint új, ismeretlen mozgások tanítását is beállítjuk.

A fokozottabb tevékenységre építő oktatás szükségessé teszi az oktatás céljainak jobban megfelelő szervezeti keretek kialakítását. Az előkészítő mozgásanyag oktatásánál az együttes osztályfoglalkozás a legkedvezőbb szervezeti keret, bár a tanulói aktivitás közvetlen kibontakoztatására nem ez a legkedvezőbb forma. Itt ugyanis nem önálló munkáról van szó, hanem sokoldalú foglalkoztatást biztosító mozgásanyag oktatásáról, mely azonban beidegzés, koordinációs működés szempontjából is előkészíti a szervezet idegizomrendszerét valamelyik fő feladat sikeres megoldására.

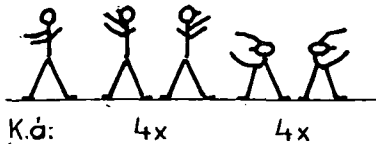
A gyakorlatvezető technika megválasztása mindig függ az oktatás anyagától és a növendékek korától. A feladatok sikeres végrehajtása nagymértékben függ attól, hogy a magyarázat milyen, érthető-e, világos-e. A leglényegesebb ismeretről nyújtson elképzelést. Adjon ösztönzést és indítékot a mozgás végrehajtására.

Ismertetése szóban, tehát elmondással történik. Itt érvényesülnie kell az előbbi megállapításoknak. Az aktivitást nagymértékben elősegíti a magyarázatok érthetősége. Egy meg nem értett gyakorlat nem ösztönzi a tanulót a cselekedetre.

A gyakorlat végrehajtása csak akkor lehet eredményes, ha a magyarázatot a tanuló megértette. Végső soron tehát az óra e mozzanatában is érvényesülnie kell a tanulói aktivitásnak. *Koncentráltabban kell figyelnie a bemutatott gyakorlat mozzanatait és az azt követő, vagy kísérő magyarázatot. (Belső aktivitás.)*

Mivel az óra fő részének eredményessége nagymértékben függ az előkészítő rész minél tökéletesebb végrehajtásától, elengedhetetlenül fontos a gyakoroltatás mellett a tudatosítás is. Ha az általános melegítés mellett a vállizület melegítése, erősítése, lazítása az eredményesebb hajtást hozza magával, akkor tanulóink ezekben a gyakorlatokban nem azt látják, hogy ezeket végezni kell, hanem az eredményesebb hajtás egyik eszközét. Nyilvánvalóan így, ennek tudatában a minél tökéletesebb végrehajtására törekednek. Ismeretése szóban, elmondással történik.

3. gyak.:

Kiinduló állás: terpeszállás, jobb oldalsó körzértartás:

- 1—4. ü: vízszintes kaszálás,
5—8. ü: függőleges kaszálás.

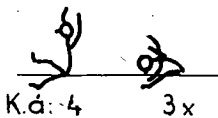
4. gyak.:

Kiinduló állás: terpeszállás, csípőre tartás
1—3. ü: törzsfordítás 3x balra karúttal,
4. ü: törzsnyújtás kiinduló állásba.

Az 1—4. osztályban nincs arra lehetőség, hogy az általános fejlesztést szolgáló gyakorlatsorozat után külön célgimnasztikai és rávezető gyakorlatsorozatot iktassunk be. Így a speciális előkészítést az általános fejlesztő gyakorlatokkal egyidőben végezzük. E kettős feladatot azonban a tanulóknak tudatosítani kell.

5. gyak.:

Kiinduló helyzet: terpeszülés, magastartás
1—3. ü: törzshajlítás előre 3x, bokaérintéssel,
4. ü: törzsnyújtás a kiinduló helyzetbe

E gyakorlat csak magyarázattal történő elmondása a 4. osztályban még nem elegendő. Itt magyarázat és megmutatás együttes alkalmazása szükséges, tehát szemléltetés. A szemléltetés a testnevelés oktatásában is igen fontos. Szemléltetéssel és annak megfigyeltetésével nagyon eredményesen keltethetjük fel tanulóink érdeklődését. Mivel a „vízszintes” és „függőleges” kaszálást külön-külön ismerik a tanulók; — támaszkodva előző tudásukra és arra, hogy a tanultakat változatos körülmények között is tudják alkalmazni — tanulóval is be lehet mutatni.

A szemléltetés kiaknázása nagyon fontos abból a szempontból, hogy tanulóink megfigyelő képességét fejleszti, képzelőerejüket, gondolkodásukat aktivizálja. Ősztönző hatását azonban csak akkor éri el, ha a szemléltetés mintaszerű, tökéletes.

Közlése ismét elmondással és megmutatással történik. Ezek a gyakorlatok már nemcsak általános melegítést szolgálnak, hanem a szervezetet egy bizonyos megterhelésre készítik elő, így azokat az izmokat, izomcsoportokat, amelyek a főrészen aktívabban vesznek részt, gondosabban készítjük elő. Sokszor ezek elhanyagolása, vagy nem elég tudatos végzetése a feladat végrehajtásánál sikertelenséget idéz elő. Ez a sikertelenség — különösen ha gyakrabban előfordul — a gyermeki aktivitás kibontakozásának gátlójává lesz. Ennek tudatában az ilyen gyakorlatokat a nevelő mutatja be, felhívja a figyelmét, hogy nemcsak a vállöv melegítése, de az oldalizmok nyújtása is fontos a sikeres hajítás érdekében.

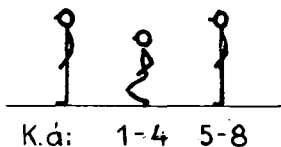
Ezt a gyakorlatot a tanulók ismerik. Mivel előzőleg már négy gyakorlatot elvégeztek, figyelmük kezd lankadni, aktivitásuk alábbhagy. A gyakorlat elmondása után a nevelő felteszi a kérdést: „Ki tudná a gyakorlatot helyesen bemutatni?”

— Alsó tagozatról lévén szó, speciálisan testnevelésről, sok jelentkező akad. Ez a versenyszellemből származik. A jelentkezők nagy többsége azonban azokból tevődik össze, akik már máskor is szerepeltek így sikerrel társaik előtt. A nevelő ilyenkor olyan tanulózt szólítson, aki bátor, nincs elég önbizalma, de feltételezhető, hogy a gyakorlatot helyesen tudja elvégezni. A sikeres szereplésből származó örömmélny nyomán mindig több és több tanuló vesz részt aktívabban az órán, a versenylehetőség pedig fölébreszti figyelmüket, érdeklődésüket.

Sikertelenség esetén sem szabad azonban a tanulókat elriasztani a tárgytól, mert az az *önbizalom elvesztésére* vezet, ez viszont gátolja az aktivitást. Ha nincs a tanulóknak *önbizalma*, ha nem tud sikert elérni, akkor közömbös lesz. Úgy kell tehát irányítani a testnevelési foglalkozásokat, hogy minden tanuló sikert tudjon elérni, s a sikerélményt igyekezzünk megszilárdítani bennük. (Ez azonban nem azt jelenti, hogy mindenkiből lehet és kell bajnokot nevelni!)

Ha a tanuló gyakorlatbemutatója nem tökéletes, a nevelő pontosan magyarázza meg, miért nem tudta helyesen elvégezni, s tegye hozzá, legközelebbi alkalommal — ha figyel — biztosan sikerülni fog. — Ha a feladatát jól oldotta meg, a helyes és jól alkalmazott dicséretet adjuk meg. A *dicséret* fokozza az *önbizalmát*, az *önbizalom* pedig olyan feladatok elvégzésénél is átsegíti, amelyet ennek hiányában nem tudott volna elvégezni.

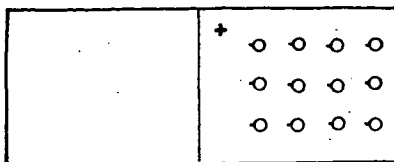
6. gyak.:

Kiinduló állás: szögállás, csípőre tartás
1—4. ü: ereszkedés guggolásba zárt térdel,
5—8. ü: térdnyújtás kiinduló állásba.

III. Főrészt:

A) Kislabdahajítás távolba, helyből:
Csoportos osztályfoglalkoztatás

Célkitűzés:

„A múlt órán kislabdahajítást végeztünk távolba. — Hogyan végeztük a hajítást?”

„...3 ujjal fogjuk a labdát...” — stb.

„Miért?” — „hogy a labda ne ragadjon be” — stb.

a) A dobás technikájának gyakoroltatása labda nélkül.

„A mai órán megfigyelitek, mennyivel messzebbre hajíthatok, ha a törzseteket a hajítás pillanatában, a testsúly átvitele közben erőteljesen a hajítás irányába fordítjátok!”

b) Ennek bemutatása (nevelő).

c) Csak a törzsmozgás gyakorlása labda nélkül.

d) A mozgás gyakorlása jobb karral, labdával.

Ismertetése a *nevelő* által elmondással, s ugyanakkor vele egyidőben megmutatással történik. Ennek a gyakorlatnak még egy speciális feladata van: a tartásjavítás; nagyon fontos, hogy a bemutatás valóban tökéletes legyen, s ösztönzőleg hasson a helyes végrehajtásra. Az ilyen gyakorlatok bemutatását a nevelő végezze!

A főrészt egyik elsőrendű feladata a mozgások tanítása, tökéletesítése és az elsajátított mozgások alkalmazni tudására való nevelés. Nem elég tehát tanulóinkat csupán intellektuálisan aktivizálni, értelmi tevékenységüket mozgósítani, hanem ezt a munkát össze kell kapcsolni a tanulók motorikus tevékenységével, s mindezt változatos körülmények között önállóan alkalmaztatni is.

Az új anyag kapcsolása a már meglévő ismeretanyaghoz.

A tanulók érdeklődését itt is szemléltetéssel keltjük fel. Az *érdeklődésnek* a biztosítása az anyag feldolgozásának további szakaszaiban is feltétlenül szükséges.

Annak az elvnek a szemléltetése érdekében, hogy az erőteljes csípőmozgás nagyobb távolságot eredményez a hajításnál, a következő lépést kell beiktatni:

1. Végezzék el a tanulók a hajítást szembe a dobás irányába terpeszből, váll fölötti kidobással;

2. Végezzék el ugyanezt, de a dobókarral ellentétes váll fordul a dobás irányába;

3. Végezzék el ugyanígy, erőteljes csípőberántással.

e) A mozgás gyakorlása bal karral, labdával.

f) A mozgás beidegzése tetszőleges karral — a dobás távolságának mérése.

Így rámutatunk az egyik tényezőre, amely nagyobb hajítást eredményez. Mindezt elmondhatjuk szóban is, a tanulók elhiszik. De mennyivel érdekesebb, maradandóbb, ha maguk is próbálják, *tevékenyen szerzik ismereteiket*, s így jutnak el a jártasság, majd készség fokára. „A tanulók jártják végig tevékenyen az ismeretszerzés útját, szerezzenek maguk is tapasztalatokat.” Nem elégedhetünk meg tehát azzal, hogy a tanulók tudomásul vegyék, hogy a helyes csípőmunka hozzájárul az eredményesebb hajításhoz. Maguk is próbálják ki, szűriék le a tapasztalatot. Hangsúlyozni kell, hogy „a tanulók aktivizálása nem öncél. Eszköz annak érdekében, hogy valamilyen ismeretanyagot a tanulók minél mélyebben, minél alaposabban elsajátítsanak.” (Szokolszky.)

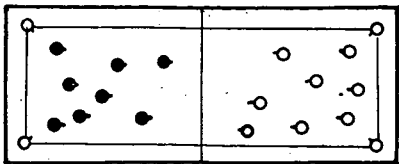
A gyakorlás ne csupán a tisztázott mozgás utánzását, ismétlését jelentse, hanem a *tanult ismeretek alkalmazását*. A hajításnál nemcsak az a lényeges, hogy a törzset elfordítsa, hanem valóban erőteljesen rántsa be, s ezzel fokozza a hajítás eredményét. Tehát ne csupán mechanikusan utánozza, hanem — ismerve a kérdéses technikai mozzanat jelentőségét — igyekezzen azt a saját mozgásában tudatosan érvényre juttatni. A gyakorlás során igyekezetünk ne csupán arra irányuljon, hogy a tanulók mozgását, technikáját az ideális mozgáshoz mind hasonlóbbá tegyük, hanem arra, hogy a mozgásjavulás mindenekelőtt az ismeretek mind jobb alkalmazása során menjen végbe. (Burka F.)

„Mivel az életben nem kislabdahajítást végzünk — úgy, ahogyan azt az atlétika tanítja — hanem akadályokat küzdünk le, közben felhasználjuk a testgyakorlati ágak elsajátításakor szerzett ismereteket és készségeket, ezért oktató munkánk akkor lesz eredményes a gyakorlati életre nevelés szempontjából, ha a tanulók tudásukat nemcsak a kérdéses sportmozgásban, hanem más feladatok megoldásában is fel tudják használni.” (Burka F.)

Meg kell tehát teremteni a kapcsolatot a testgyakorlati ágak anyaga és az élet között minél szélesebb felületen. Már a szorosan vett testgyakorlati ágak anyagában is sokféle mód van arra, hogy a tanulók szélesebb körű kapcsolatát biztosítsuk. A kislabdahajítás a váll fölötti dobás tipikus példája, így a különböző labdajátékokban (Kiszorító, kézilabda stb.) bőven van lehetőség a kislabdahajításban szerzett ismeretek, készségek tudatos felhasználására. Ez akkor lesz eredményesebb, a tanulók szempontjából gyümölcsözőbb, ha egy-egy sikeres megoldást értékelünk: „azért sikerült ilyen messziről a labdát átadni az ellenfél alapvonalán, mert erőteljes csípőmozgással végezted a dobást.”

B) Játék: Kiszorító.

a) A játéktér kijelölése, a tanulók elhelyezése;
a szabályok elmondása.

Az anyag feldolgozása során célszerű a tanulók korábbi ismereteire támaszkodni nemcsak motorikus, hanem intellektuális értelemben is. Nem elég csak az új anyag megtanításakor rámutatni az összefüggésekre. A tanulók tudatos munkájára mindig szükség van, és fontos, hogy a tanulók állandóan tisztában legyenek a tanult összefüggésekkel. Csak így biztosítható, hogy a tanulók megszerzett ismereteiket alkalmazni tudják. A tanult ismeretanyag felelevenítésére és számonkérésére azért is szükség van, hogy tudjuk, mi van a tanulók fejében, hogyan rendszerezték a ma-

b) Célkitűzés: „A mai órán a játékban a labdadobást a kislabdahajtásnál tanult erőteljes csípőmozgással végezzük. Így a dobás biztosabb, erőteljesebb lesz, messzebbre tudod dobni, s így kényszeríted az ellenfél csapatát a hátrálásra.”

c) Játék.

Meg kell jegyezni azonban a következő dolgot: nem szabad azt gondolnunk, hogy ha a tanulóknak rávilágítunk az összefüggésekre, akkor probléma mentesen juttatjuk el őket a jártasság szintjére. Ez óra esetében nehezebben! Miért? — Mert amikor a tanuló előtt csak az a cél áll, hogy a labdát az ellenfél alapvonalán átdobja, és így csapatának gólt szerezzen, nehezebben tud arra koncentrálni, hogy az előzőekben tudatosított részmozzanatot (erőteljes csípőmozgást) alkalmazza.

Az a tény azonban, hogy esetleges nehézséget okoz a mozgás elsajátításában a tudatosság, nem jelenti azt, hogy le kell mondani róla. A nevelő szempontjából fontos, hogy a tanuló ismerje azokat a tényezőket, amelyek dobását eredményesebbé teszik, de — éppen az étellel való szoros kapcsolat érdekében — legalább olyan fontos az is, hogy ezeket a tényezőket más dobásokban is képes legyen alkalmazni.

Gondolni kell arra, hogy tanulóinkat ezen az órán az erőteljes csípőfordítással indított labdák hajtására ösztönöztük. Ezek a labdák erővel vágódnak az „ellenfél” közé. Az alsó tagozatos tanulók között — különösen városi iskolákban — találunk olyan tanulót, aki fél elkapni az ilyen labdát. Ezek a tanulók igyekeznek kitérni a labda elől, s aktivitásuk kimerül abban, hogy figyelik a mások játékát. Ezeknek a tanár dobjon néhány fokozatosan erősödő labdát, hogy így leküzdjék félelemérzésüket. A másik mód: ha ilyen tanuló játék közben egyszer elkap egy labdát, vegyük észre, dicsérjük meg, fokozzuk önbizalmát.

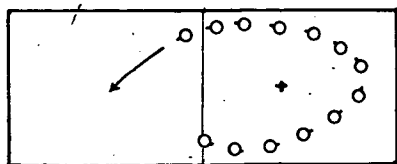
Igazságos eredményhirdetés, közben az aktívan részvevő tanulókat név szerint is dicsérjük meg. Ez a sikerélmény ébresztgetésére ad alkalmat.

d) A játék értékelése.

Az öntevékenység teljes kibontakozása a testnevelési órán tulajdonképpen a játékban történik. Ez nemcsak azért van így, mert az óra legnagyobb része formához kötött mozgásfeladatok gyakoroltatásával telik el, hanem azért is, mert a játék több alkalmat ad az önállóságra, a gyakorlati gondolkodásra, továbbá azért is, mert — bár az egész órán végigvonul az emocionális vonal, a játékban éri el csúcspontját. A játék szerete, hangulata magával ragadja a tanulókat. Kár, hogy ez a magas fokú aktivitás nem sokoldalú, csak a játékban érvényesül elsősorban.

IV. Befejező rész.

a) Levezető járás körben.

Az óra befejező részének élettani, lélektani és pedagógiai feladata van. A testnevelési óra feladatainak megoldása érdekében alkalmazott mozgások okozta megterhelésből a viszonylag nyugalmi helyzetbe való visszatérés.

b) Légzési gyakorlat.

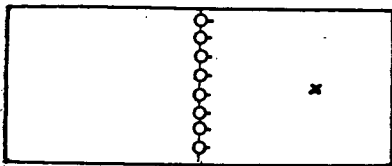
Fontos az oxigénfelvétel szabályozása a szív-működés ütemének gyors csökkenésében.

Ebben a részben kerül sor a játék izgalommal, lelkesültséggel, tomboló örömmel vagy a vesztés keserűséggel teli hangulatának levezetésére.

„A dicsérő szó és buzdítás főként a gyengébb tanulók munkakedvét és tárgyszeretetét emeli, de még a legjobbak is hálásak, ha igyekezetük elismerésben részesül.”

„Elismerő szavainkat az egész osztályhoz intézzük, kifejezve vele, hogy az óra sikerében valamennyien közreműködtek.” (Dr. Tóth B.)

c) Az óra értékelése, köszönés.

MUSZTY LÁSZLÓ
(Tanárképző Főiskola, Pécs)

A rádió szerepe a nyelvtanításban

Az általános iskola felső tagozati nyelvtani ismeretek alkalmazásának, a nyelvhelyesség tanításának egyik rádióadta lehetőségére szeretnénk felhívni a figyelmet.

Az alább közölt „forgatókönyv” a Novi Sad-i Rádió magyar adása „Rádióiskola”-ja „Öt perc nyelvhelyesség” című előadássorozatának „Ki suksüközik?” című adásához készült.¹

A forgatókönyv szövegéhez néhány rádiómethodikai elemző megjegyzést fűzünk.

Nem ún. mintaórának terveztük ezt a „tanítási egység”-et. A 45 perces „normálóra”-nak ez csak egy részlete. A tanórát vezető *tanár feladata*, hogy tartalmi és módszeres szempontból *beépítse az óra keretébe*. (A tanítási egység egyébként megtalálható az 5. osztály számára írt a Magyar nyelvtankönyv 97-8. lapján, „*Különböztessük meg a kijelentő és a felszólító alakokat!*” címen.²

A rádiófeldolgozás természetesen nem egyszerű dramatizált formája akar lenni a tankönyvi anyagnak. Hangjában, didaktikai felfogásában és kicsengésében, rádiós áttételben — a suksük nyelv rüt nyelvi helytelenségét visszatérő ritmusként hangsúlyozva — határozottabbá és oktatáslélektanilag motiváltabbá kívánja tenni a tankönyv nyelvtani-logikai fejtegetését.

¹ A szerző (M. L.) a forgatókönyvet a magyar—jugoszláv kulturális egyezmény keretében a Pécsi Tanárképző Főiskola és a Novi Sad-i Egyetem közötti megállapodás kapcsán az említett rádió nyelvhelyességi adásai rovatvezetőjének, Korom Tibornak felkérésére írta. Az adást a Novi Sad-i Rádió 1967. március 7-én sugározta. (A szerk.)

² A jugoszláviai magyar nemzetiségű iskolák ugyanezt a tankönyvet használják.